

Ponyi László

Kő Pál – A nemzet művésze

A kapcsolatom Kő Pállal tulajdonképpen 2000-ben, egy forró nyári napon, a Heves Megyei Önkormányzati Hivatalban kezdődött. Akkor és ott, a magyar millenniumi ünnepek évében találkoztam a szobrászművésszel életemben először személyesen is.

Vártam, hogy egyeztethessem vele egy készülő szoborról, amit az önkormányzat szeretett volna elkészíttetni az arra alkalmas művésszel. Ennek megfelelően írt ki a Művelődési Bizottság egy meghívásos pályázatot a megye legkitűnőbb szobrászai számára. Az országos tervek szerint minden megyének az adott megyéhez valamilyen módon kötődő magyar uralkodóról, államférfiről kellett szobrot készítenie. A 19 megye valamennyi alkotása aztán Ópusztaszeren, egy szoborpantheonban került később kiállításra 2001. augusztus 20-án.

Szóval vártam Kő Pálra, aki hamarosan be is toppant. A megyeháza komor, masszív, sötét falai, és az öltönyös, elegáns köztisztviselők között megjelent egy egészen más mennyiség és más minőség. Ha jól emlékszem szalmakalap, halásznadrág, egy kockás ing, szandál volt rajta. A kezében újak egyáltalán nem mondható nejlonszatyrot tartott. Én csak néztem, néztem... Néhány pillanat múlva az iroda idősebb kollégái már leültették, kínálták, amivel csak lehetett. Szerették, tisztelték. Nem is igazán tudtam a közelébe jutni az első órában. Később, amikor egyedül maradtunk, végre beszélhettünk a pályázatról. A korábban jelzett szatyorból szedte elő azt a két oldalból álló papírdarabot, amin kézzel írt mondatok és egy furcsa mellékszobor skicce volt. Más pályázók sűrűn telegépeltek, sokoldalú anyagai után meglehetősen szűkszavúnak és finoman szólva is rendetlennek tűnt a dokumentum. Köztisztviselői mivoltomban, akkor és ott, egy kicsit elkeseredtem. Ez nem gondolja komolyan? Mit hozott ez ide? Hát ez így nem fog menni. Ezt le sem tudom iktatni... Elbizonytalanodtam, és egy kicsit meg is sértődtem, mint a gyerek, akinek elveszik a játékát. Morogtam magamban, közben pedig nagyon, de nagyon akartam, hogy az ő alkotása kerüljön majd Ópusztaszerre. Mindegy volt, hogy mit fog csinálni, csak ő csinálja, és olyan legyen, amiket láttam tőle már korábban. Aztán leültünk. Beszélni kezdett az általa elképzelt alkotásról. Kinyitott egy kaput, és engedett, hogy belépjek a világába. Ebben az univerzum-ban már egy szenvedélyes, de átgondolt művészi látomást mutatott nekem a készülő szobor-ról. Beszélt Ába Sámuelről, a korról, amelyben élt, a ménfői csatáról, az öltözékről, a három varkocsról, a posztamens hármasszoborcsoportjáról, és a koponyalemezről is. Ő beszélt és én megnyugodtam. Tette mindezt számomra olyan elképesztő természetességgel, mosolyogva és szeretettel, hogy szinte sugárzott a fénytől az a kis iroda, amelyben beszélgettünk.

Meggyőzött, lenyűgözött, elvarázsolt. És ami még fontosabb, nem csak engem, hanem a döntéshozókat is. A Megyei Művelődési Bizottság, a beérkezett pályázatok közül, az ő munkáját tartotta a legérdemesebbnek arra, hogy támogassa. A tervpályázat elfogadásától a szobor megszületéséig, mintegy nyolc hónap a közös munka, az egyeztetések jegyében telt el. Bevallom számomra nem volt könnyű. A határidőket is, ahogy az élet egyéb dolgait, a mester szeretetteljesen, elnézően kezelte. Véletlenül sem tartotta be őket. Persze nem szándékosan. Olyan stílussal, bűbájjal, nagyvonalúan és elegánsan hágtá át a megállapodásokat, hogy igazán nem lehetett haragudni érte. Ettől függetlenül azért bele lehetett öszülni, szívromot lehetett kapni a magamfajta határidők között dolgozó, fegyelmezett alkalmazottnak.

Csak megjegyzem a posztamens az utolsó napon készült el és a Mester és kollégái tán az utolsó utáni órákban, pillanatokban állították fel a szobrot. Az viszont kárpótolt mindenért. Úgy gondolom a mai napig is, hogy az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark legjobb, legerősebb szobra lett, büszke lehetett rá minden Heves megyei és hevesi polgár. A mai napig emlékszem arra a döbbenettel vegyes csodálatra, amit a szobor kiváltott belőlem. Az a szikár, kemény koponya, azok a vonások az a pillantás, amellyel Aba Sámuel előre pillant a saját elkerülhetetlen végzete irányába.

Heidegger jutott eszembe. A műalkotás eredete című munkájában ír arról, hogy létünk igazsága a földön elrejtetten létezik. Azt is mondja, hogy csak az igazi műalkotás képes arra, hogy a világban elrejtetten lévő lét igazságát feltárja, bemutassa és megajándékozza vele az embereket.

Heidegger Van Gogh Parasztcipőiről példálózott, nekem Kő Pál Aba Sámuel szobra bizonyította, hogy milyen igaz a filozófus gondolata. Aba Sámuel történelmi és emberi alakja, a kor valósága, a ménfői csata drámája, a pogányság és kereszténység együttélése, a magánember és uralkodó viszonya, a sors és a véletlen determinációja, a történelemben való belekényszerülés tragikumuma sűrűsödött a lét igazságává abban a szoborban. A létezésünk igazsága vált ilyen módon el nem rejtetté. Hermeneutikusan vagy sem, az akkor egyáltalán nem számított. Igaz már most sem.

Az igazság mellett a másik attribútum, ami eszembe jutott a közös éves együttműködésből: az a szeretet. Az a szeretet, amely ebből az emberből, ebből a csillagbojtárból sugárzik. A sokat megélt, sokat látott ember nyugalma, bölcsessége és udvariassága, amely ennek az eszetlen és erkölcstelen világnak az ezer fájdalmát, szenvedését, irrationalitását szeretetben éli meg, azzá oldja fel. Valahogy ez is benne volt Aba Sámuel szobrában. Az az éltető, alázatos, türelmes szeretet, amely Kő Pálból a művein keresztül is sugárzik.

Az igazság és a szeretet Kő Pál vezérlő csillagai, fundamentumai, daimónjai.

Ezek fénylenek át a Mester művein és egész életén keresztül. Abban biztos vagyok, hogy ezeknek az attribútumoknak is köszönhető, hogy Lujos mestert most a Nemzet művészeként tisztelhetem és szerethetem.

Azóta sok minden történt. Egerben felavattunk egy Maczky Valér szobrot, sokszor találkoztunk a tanítványaiddal történő közös kiállításokon is. Hevesen állandó kiállításod van. Remélem, hamarosan a megyeszékhely otthont adhat majd egy életmű kiállításodnak is. De ezek már más történetek. Én most rólad, Aba Sámuelről és egy szoborról szerettem volna beszélni.

Kedves Mester!

Ezúton is gratulálok neked. Élj még sokáig egészségben és szeretetben, Csillával, a gyerekekkel, a tanítványaiddal és a barátaiddal. Jó dolog, hogy itt vagy itthon. A közelünkben. Alkoss még sokáig, és a művészeteden keresztül, ajándékozz meg minket létünk olykor elviselhetetlen és fájdalmas igazságával.

És...! És a művészi szabadság jegyében, ha megkérhetlek, időnként tartsd be a határidőket. Nekünk, földi halandóknak. Már csak kíváncsiságból is...

Az Isten áldjon és óvjon minden percedben! Köszönöm a figyelmet!

(Elhangzott 2014. november 22-én a Hevesi Kulturális Központban, a Kő Pál szobrászművészt, mint a Nemzet művészetét köszöntő ünnepi programban.)